قەوارەی هەرێمی کوردستان لە ڕێگەی داڕمانە بارزانیش هانا بۆ سەرۆکی ئەمەریکا دەبات

زانیاری نوێ لە بارەی نامەکەی مسرور بارزانی بۆ بایدن.

لەگەڵ بەردەوامی قەدەغەکردنی هەناردەی نەوتی هەرێمی کوردستان لە ڕێگەی بەندەری جەیهانی تورکیاوە و لێکەوت و زیانەکانی قەدەغەکردنەکە دوای ئەوەی بەغدا کەیسەکەی لە دژی دەسەڵاتدارانی تورکیا بردەوە کە چەند ساڵێک لەمەوبەر دژی ئەنقەرە تۆماری کردبوو بەهۆی هەناردەکردنی نەوتی هەرێم بەبێ بەدەستهێنانی ڕەزامەندی حکومەتی ناوەند بەپێی ڕێککەوتنەکانی پێشوو کە لەنێوان هەردوو وڵاتدا واژۆکرابوو.

بەم دوایيانە هەندێك زانیاری لەلایەن میدیا بیانییەکانەوە بڵاوکراونەتەوە کە باس لە "هەرەسهێنانی تەواوەتی هەرێمی کوردستان" دەکەن و ئەم زانیارییانە وەک بەیاننامەی نافەرمی بڵاوکرابوویەوە تاوەکو ئاشکراکردنی نامەیێک که لەلایەن مەسرور بارزانی سەرۆکی حکومەتی کاربەڕێکەری هەرێمی کوردستان بۆ جۆ بایدن سەرۆکی ئەمەریکا نێردرا.

نامەکە کە لە دوانزەی ئەیلوولدا ئاشکرا کرا، ئەو زانیارییانەی پشتڕاستکردەوە کە باس لە "ڕووخانی تەواوەتی هەرێم" دەکەن لە ئەنجامی ئەو فشارە ئابوورییانەی کە هەرێمی کوردستانی گرتووە دوای چەند مانگێک لە ڕاگرتنی هەناردەکردن و لەدەستدانی سەرچاوە داراییە پێویستەکان، ئەمەش لە بەرامبەردا

وای لە هەرێمی کوردستان کردووە بە تەواوی پشت بەو بڕە پارەیە ببەستێت کە بەغدا بۆ هەرێم دەنێرێت هاوکات لەگەڵ ئەو ناکۆکییانەی کە تا ئەمڕۆش بەردەوامە.

مەسرور بارزانی بەپێی ئەو نامەیەی کە بۆ بایدنی سەرۆکی ئەمریکای ناردووە هانای بۆ بردووە کە بەپەلە هەرێم ڕزگار بکات، ئاماژە بە لێکەوتە ئابوورییەکانی ڕێگریکردن لە هەناردەکردنی نەوتی هەرێم و زیادبوونی ناکۆکییەکان لەگەڵ حکومەتی بەغدا دەکات، لەگەڵ ئەوەشدا ڕاپۆرتەکانی میدیا بیانییەکان باس لە بابەتی جیاکردنەوەی کوردستان دەکەن لە پلانەکانی حکومەتی بەغدا بۆ پەرەپێدانی وڵات، ئەمەش بە وتەیان کوردستانی خستۆتە بەردەم مەترسی ڕاستەقینە.

کێشە و جیاوازییە سیاسی و ئابوورییەکانی نێوان هەرێم و ناوەند گەیشتە لوتکە دوای ئەوەی بەیمانگای کارنیگی بۆ لێکۆڵینەوەکان ڕاپۆرتێکی بڵاوکردەوە کە تیایدا باس لە "داڕمانی تەواوی هەرێمی کوردستان" دەکات لە پلانەکانی پەرەپێدان و بنیاتنانەوە و گەشەپێدان کە لەلایەن حکومەتی سەرۆک وەزیران مەحەممەد شیاع سودانییەوە بە قۆناغی داهاتوو دانراوە، وەك ڕاپۆرتەکە ئاماژەی پێی کردووە، "لەوانەیە مەبەست لەم کارەی سودانی ئەوەیە کە هەرێم بە شێوەیەکی سەربەخۆ بەڕێوە دەبرێت"، سەرەڕای ئەو تۆمەتانەی کە دەدرێن هەرێمی کوردستان بە ئامانج گیراوە لەلایەن حکومەتی عێراقەوە.

ڕاپۆرتی سەنتەرەکە پشتڕاستی دەکاتەوە کە جیاوازییەکانی نێوان هەرێم و ناوەند و ئەو دەرهاویشتانەی کە تووشی بوون لە گرنگترین پڕۆژەکانی عێراقن، لەوانە "بەندەری گەورەی فاو، هێڵی شەمەندەفەری عێراق و تورکیا و پلانی پشتێنە و ڕێگای چین" کە لە ڕاستیدا جوڵانەوەیەکی سیاسییە وەک ئەو باسی کرد، جەختیشی کردەوە کە ناکۆکییەکانی نێوان بەغدا و هەولێر گەیشتوونەتە ئەو قۆناغەی کە بەغدا بارودۆخی ئابووری ئێستای هەرێم بەکاردەهێنێت بۆ فشارخستنە سەری لەڕووی سیاسییەوە.

پەیمانگاکە ئەو جوڵانەوە سیاسییە وەسف دەکات و دەڵێت ئەمە وەک ئۆپەراسیۆنێکی "تۆڵەکردنەوە" لە هەرێمی کوردستان دێت لە ئەنجامی هەوڵە جیاکەرەوەکانی پێشووی و سووربوونی لەسەر هەڵوێستە "شێواوەکانی" لەگەڵ حکومەتی بەغدا، کە ئێستا سەریهەڵدا دوای ئەوەی هەرێم ئەوەی لەدەستدا کە پەیمانگاکە وتی بناغەی پەیوەندییە نێودەوڵەتییە بەهێزەکانی بوو لە ئەنجامی کارکردنی کۆمپانیاکانی نەوت لە هەرێمدا کە بەم دواییانە لە هەناردەکردنی لە ڕێگەی بەندەری جەیهانەوە ڕاگیرا.

پڕۆژەی ڕێگای گەشەپێدان کە پەیمانگاکە دەڵێت حکومەتی عێراق دەستی بە جێبەجێکردنی کردووە، ئێستا "بە تەواوی" هەرێمی کوردستانی بەدوور گرتووە، ئەو شوێنەی کە ڕێگاکە بەرەو تورکیا تێدەپەڕێت بەبێ ئەوەی بە سێ پارێزگاکەی هەرێمدا تێبپەڕێت، کە بەگوێرەی وەسفی پەیمانگاکە، پارێزگاکانی هەولێر و سلێمانی و دهۆک بێبەش دەکات لە داهاتێکی دارایی گەورە کە لە ئەنجامی تێپەڕبوونی کاڵا و شتومەك و گەشتیاران بە ڕێگای هێڵی شەمەندەفەر ئەدا.

پەیمانگاکە هۆشداری دا لە پرۆسەی جیاکاریی کە دەبێتە هۆی خراپتربوونی پەیوەندییەکان لە نێوان ناوەند و هەرێم و جەختی لەوە کردەوە کە هەستی دەرکردنی کوردەکان لە پلانەکانی بەغدا دەبێتە هۆی

فراوانبوونی کێشەکانی نێوان حکومەتی ناوەندی و حکومەتی هەرێم، ئەمەش لەلایەن وەزیری گواستنەوەی حکومەتی هەرێمی کوردستانەوە پشتڕاستکراوەتەوە لە ڕێگەی بەیاننامەیەکەوە کە لەلایەن پەیمانگاکەوە بڵاوکراوەتەوە و تیایدا جەختی لەوە کردەوە کە "ڕێگای گەشەپێدان بەبێ هەرێمی کوردستان بەدی نایەت".

کوردستان لە ڕووی دارایییەوە "خنکێندراوە" ئەمریکاش هۆشداری دەدات...

ئاژانسی ڕۆیتەرز لە نۆزدەی ئەم مانگەدا ڕاپۆرتێکی بڵاوکردەوە کە تیایدا بە ئاماژەکردن بە "سەرچاوە ئاگادارکراوەکانی" پشتڕاستی کردەوە کە زیانەکانی هەرێمی کوردستان بەهۆی ڕاگرتنی هەناردەکردنی نەوت لە مانگی سێی ساڵی ڕابردووەوە تا ئەمڕۆ چوار ملیار دۆلاری تێپەڕاندووە، جگە لەو قەرزە داراییە گەورەیەی کە حکومەتی هەرێم لە بەرژەوەندی کۆمپانیا نەوتییە بیانییەکاندا دروستی کردووە، بەوەش حکومەتی هەرێم توانای دارایی خۆی بەتەواوی لە دەست داوە.

ئەو بارودۆخەی کە حکومەتی هەرێمی کوردستان لە ئەنجامی بڕیارەکەی دادگای نێودەوڵەتیدا خۆی تیادا ئازار دەچێژێت، کە ڕۆیتەرز بە "خنکاندنی جەستەیی هەرێمی کوردستان" وەسفی کرد، هەروەها جەختی له بوونی "جوڵەیەك کردەوە لەناو ئەمریکادا" کە لەلایەن سێ ئەندامی لیژنەی پەیوەندییەکانی دەرەوەی کۆنگرێسی ئەمریکاوە دەرکراوە، لە ڕێگەی نامەیەکەوە کە دووشەممەی هەفتەی ڕابردوو بۆ سەرۆکی ئەمریکا جۆ بایدنیان ناردووە و تیایدا داوایان لە کۆشکی سپی کردووە "هەنگاوی بەپەلە بنێت" بۆ ڕزگارکردنی هەرێمی کوردستان لە داڕمان بە هۆکاری ئەوەی هەرێم "هاوبەشێکی گرنگی" ئەمریکایە بەپێی وەسفی خۆیان.

نامەکە لەلایەن ئەندامانی پەرلەمان مایکڵ واڵتز، مایکڵ تی مککۆڵ و جۆ ویلسۆنەوە بڵاوکراوەتەوە، کە تیایدا جەخت کراوەتەوە کە "هەرێمی کوردستان ئێستا لە ڕووی ئابوورییەوە خنکێنراوە، لە ڕووی سیاسی و یاساییەوە فشاری لەسەرە، هەروەها لە ڕووی سەربازییەوە لەلایەن ئێران و هەندێک هێز و لایەنی بەغداوە هەڕەشەی سەربازیی لەسەرە"، هەروەک چۆن داوایان لە سەرۆکی ئەمریکا کردووە "ستراتیجییەکی نوێ بۆ عێراق دابنێت کە چاکسازی بۆ ئەم قەیرانە بکات".

بەگوێرەی ئاژانسی ڕۆیتەرز، لە نامەکەدا هیچ وردەکاری لەسەر ئەوە نیە کە ئەندامانی کۆنگرێسی ئەمریکا دەیانەوێت چی بۆ "ستراتیژی نوێ بۆ عێراق" پەسەند بکەن و تیایدا جەخت لەوە کراوەتەوە کە تاکە چارەسەر ئەوەیە یاسادانەرانی ئەمریکا پێشکەشی کۆشکی سپی دەکەن، ئەوەیە کە فشار بخەنە سەر ڕێگەدان بە هەناردەکانی نەوت لە ڕێگەی بۆرییەکانی تورکیاوە لەلایەن حکومەتی هەرێم کە پێشێلکردنی

سەروەریی عێراق بەبێ ڕەزامەندی بەغدا.

بەگوێرەی ڕاپۆرتێکی ڕۆژنامەی ناشناڵ نیوز، ئەم هەنگاوانەی ئەمەریکا ئامانجیان کەمکردنەوەی فشارە لەسەر بازاڕەی نەوتی نێودەوڵەتی، کە لە ئەنجامی بڕیارەکانی ڕێکخراوی وڵاتانی هەناردەکاری نەوت لە دژی ئەمەریکا بەکاردەهێنرێت کە بووە هۆی بەرزبوونەوەی نرخی نەوت هاوکات لەگەڵ شەڕی بەردەوام لە ئەوروپا کە ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا تێوەگلاوە لە پشتیوانیکردنی ئۆکراینا دژی ڕوسیا.

ڕۆژنامەکە ئاماژەی بەوەدا، کە ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا ڕۆڵی هەیە لە بەرزکردنەوەی فشارەکان بۆ سەر حکومەتی هەرێم و کردنەوەی هێڵی بۆرییە نەوتییەکان بۆ هەناردەکردن لە ڕێگەی تورکیاوە دەکرێت لەلایەن حکومەتی ئەمەریکاوە بەکاربهێنرێت بۆ داواکردنی حکومەتی هەرێمی کوردستانی عێراق بۆ زیادکردنی هەناردەکردنی نەوت، کە لە ڕێگەیەوە ویلایەتە یەکگرتووەکان هیوادارە فشارەکانی ئێستا لەسەر بازاڕەی نەوت کەم بکاتەوە و نرخەکان زیاتر کەم بکاتەوە و جەختی لەوە کردەوە کە جوڵە وفشارەکانی ئەمریکا لە بەرژەوەندی هەرێمی کوردستان نییە بەڵکو ئامانجەکانی واشنتۆنە لە ناوچەکە دەپێکێت.

هەرێمی کوردستان بەم نزیکانە کۆتایی پێ دێت .. بارزانی پەنا دەباتە بەر حکومەتی ئەمریکا ئەویش وەڵام ناداتەوە..

سەرەڕای هەنگاوە بەردەوامەکانی حکومەتی ئەمەریکا، بەتایبەتی کۆنگرێس، بۆ داواکردنی سەرۆکی ئەمەریکا بۆ "کەمکردنەوەی" قەیرانی دارایی هەرێم، حکومەتی ئەمەریکا تا ئێستا هیچ هەنگاوێکی ڕاستەقینەی نەناوە، بەپێی وەسفی ڕۆژنامەی فری بیکۆنی ئەمریکی کە بوونی "نامەیەکی ڕانەگەیەنراو"ـی سەرۆکی حکومەتی هەرێم بۆ سەرۆکی ئەمریکا که تێیدا ئاماژەی بە "کۆتایی هێنانی تەواوی قەوارەی هەرێم کردووە لەژێر ئەم فشاری ئێستادا".

بەپێی وەسفی ڕۆژنامەکە، ئێرانی تۆمەتبار کرد بەوەی کە لە پشت ئەو فشارانەوەیە کە هەرێمی کوردستان دەکەنە ئامانج و جەختی لەوە کردەوە کە تاران لەوانەیە هەوڵ بدات هەرێم هەڵبوەشێنێتەوە بۆ لەناوبردنی هاوبەشێکی گرنگی ئەمەریکا لە ناوچەکەدا، شتێک کە پەیمانگای کارنیگی لە وەسفی خۆیدا لەگەڵ ڕۆژنامەکەدا هاوڕا نییە کە لە بەرامبەریشدا ئەوە پشتڕاست دەکاتەوە کە هەنگاوەکانی پێشووی هەرێم بەرەو جیابوونەوە هۆکاری لەدەستدانی متمانەی حکومەتی بەغدایە بۆ هەولێر، هەروەها دەرکردنی هەرێم لە پلانەکانی گەشەپێدان کە لەلایەن بەغداوە دەرچووە، لەوانە چارەسەرکردنی قەیرانی هەناردەکردنی نەوت.

ڕۆژنامەکە دەڵێت، حکومەتی ئەمەریکا هێشتا "پشتی کردوەتە قەیرانەکانی ناو هەرێمی کوردستان و هۆشداریشی داوە بەردەوامبوونی ئەو قەیرانە دەبێتە هۆی ئەوەی وڵاتانی جیهان زیاتر پشت بە نەوتی ئێران ببەستن وەک جێگرەوەیەک بۆ هەناردەکردنی هەرێمی کوردستان کە دەکاتە 0.4%ـی هەناردەی

نێودەوڵەتی.

هەروەها پەیمانگاکە ڕەتی دەکاتەوە، که هیچ تەوەرێک هەبێت کە جەخت بکاتەوە سەر سزاکان بۆ سەر ئێران کە ڕێگری بکات لەوەی ببێتە جێگرەوەی هەناردەکردنی نەوتی هەرێمی کوردستان.

مسرور بارزانی له میانەی ئەو نامەیەی کە له سێی ئەم مانگەدا بۆ بایدنی ناردبوو ڕایگەیاند، "داوات لێدەکەم دەستوەردان بکەیت لە چارەسەری کیشەکانی نێوان هەرێم و بەغدا، ئەگەر کێشەکانی هەرێم و بەغدا چارەسەر نەکرێت قەوارەی هەرێم دەڕووخێت"، هەروەها وتیشی: هیوادارین ئەمریکا لەڕێگەی ئەو کاریگەرییەی لەسەر بەغدا هەیەتی کۆتایی بەم قەیرانە بهێنێت، ترسی ئەوەمان هەیە ئەو هەڵمەتە ناڕاستگۆیانەی لە دژمان بەرپاکراوە ببێتە هۆی کۆتاییهاتنی سیستمی فیدراڵی لە عێراق.

لە نامەکەی بارزانیدا داوای لە سەرۆکی ئەمەریکا کردووە بەپەلە دەستوەردان بکات بۆ ڕزگارکردنی هەرێمی کوردستان لەو "داڕمانی تەواوە"ـی کە ڕایگەیاند ئەگەر بارودۆخەکەی ئێستا بەردەوام بێت، ئەمەش لە نامەکەی ئەندامانی کۆنگرێسی ئەمەریکادا ڕەنگی داوەتەوە کە تیایدا داوا لە بایدن دەکەن هەموو هەوڵێک بخەنە گەڕ بۆ ئەوەی مامەڵە ناڕەواکانی بەرامبەر هەرێم نەمێنێت لەلایەن ئێران و لایەنە نەیارەکانی هەرێم لە بەغدا.

بەپێی ڕۆژنامەکە، حکومەتی هەرێم سوورە لەسەر تۆمەتبارکردنی تاران بەوەی کە لەپشت ناکۆکییە سیاسییەکانی ئێستای نێوان هەرێم و ناوەندەوەیە.

لە لایەکی دیکەوە، ئاژانسی ئەلمۆنیتەر جەختی کردەوە کە حکومەتی هەرێم بۆ چەند مانگێکە نەیتوانیوە مووچەی فەرمانبەرانی کەرتی گشتی بدات، کە دەگاتە نزیکەی 625 ملیۆن دۆلار لە مانگێکدا، کە وێنەیەکی "ڕەش"ـی داهاتووی هەرێمەکە دەکێشێت و جەختی لەوە کردەوە کە "بەگوێرەی ئەو نامەیەی کە بارزانی ناردوویەتی، حکومەتی هەرێم ڕایگەیاند کە حکومەتی بەغدا پێچەوانەی خواستی ئەمەریکا لەبارەی هەرێمەوە هەڵسوکەوتی کردووە"، ئاماژەی بەوەشکرد کە بەغدا تەنها ڕازی بووە بەوەی قەرزێکی مانگانە بدات بە هەرێمی کوردستان بە بەهای تەنها 380 ملیۆن دۆلار، کە دواتر لە داهاتی هەرێم دەدرێتەوە، ئەمەش "پەستانی سیاسییە کە بەغدا دەیخاتە سەر هەرێم" کە لەوانەیە هەولێر نەتوانێت لێی بگەڕێتەوە.

تا ئێستا حکومەتی ئەمەریکا هیچ جۆڵەیەکی نەکردووە، بەپێی وەسفی ئاژانسی مۆنیتەر بۆ داواکارییەکانی بارزانی، بەتایبەتی سەبارەت بە هەڵوەشاندنەوەی ڕێککەوتنەکەی پێشوو لەلایەن بەغداوە کە لەژێر فشاری ئەمەریکادا ئەنجامدرا و مانگانە 900 ملیۆن دۆلاری بە هەرێم دەبەخشی لە بەرامبەر تەنها 85 هەزار بەرمیل نەوت کە لەلایەن هەرێمەوە بە حکومەتی فیدراڵی نێردرابوو، هەروەها بڕیارەکەی دادگای فیدراڵی لە 2ـی ئەیلول بۆ سنووردارکردنی بەخشینی هەرێم بە "قەرزە قەرەبووکراوەکان".

بارودۆخی ئێستای کورد لە هەرێمی کوردستان، بەگوێرەی وەسفی ئاژانسی مۆنیتەر، بووەتە "بێ وێنە"،

چونکە هەرێمی کوردستان هەرگیز لەژێر فشار ڕووبەڕووی مەترسییەکی ڕاستەقینەی داڕمانی تەواو نەبووە تا ئێستا، کە بەردەوام بەبێ هیچ هەوڵێکی ڕاستەقینەی ئەمریکا بۆ ڕزگارکردنی بارزانی و حکومەتەکەی، بەتایبەتی لەگەڵ پەیوەندی لەگەڵ کێشە سیاسییە ناوخۆییەکانی نێوان هەردوو حیزبی سەرەکی کورد (یەکێتیی و پارتی) و ناڕەزایی خەڵک لە ئەنجامی شکستی ئابووریی ئێستا.